KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Mit olvasnak a francia tanulók?

A magánolvasmányoknak általánosan elismert fontossága arra ösztönzött egy francia tanárt, *G. Lefèvre*-et, hogy kartársaihoz intézett körkérdések alapján megállapítsa, többet vagy kevesebbet olvasnak-e a francia középiskolai tanulók ma, mint régebben s mit olvasnak. Az enquête eredménye a *Revue Pédagogique*-nak 1910 decemberi számában van közölve.

Az első kérdésre csaknem egyhangúan szólt a felelet: A mai tanulók általában véve észrevehetően kevesebb időt szentelnek az olvasásra, mint elődeik. Ami pedig a második kérdést illeti, hogy mely olvasmányok felé fordul különös kedvvel a tanulók érdeklődése, erre nézve igen érdekes adatokat szolgáltatnak a beküldött válaszok. Határozott idegenkedést lehet tapasztalni a klasszikus művekkel, nevezetesen az ókori görög és latin irodalom termékeivel s általában az úgynevezett remekművekkel szemben. A *Bibliothéque Rose* kötetei már nem érdeklik a kis diákokat. A tízéves gyereknek már olyasmi kell, ami «nem olyan gyerekes». Verne regényeinek még most is vannak buzgó olvasói, de több helyről már azt a megfigyelést közlik a tanárok, hogy Verne művei is elvesztették egykori nagy népszerűségüket. Ugyanezt kell mondani az Erckmann—Chatrian-féle történeti regényekről is. Az egészen kis tanulók, a *division élémentaire* tagjai, a képeskönyveket, illusztrált lapokat, kalandos elbeszéléseket szeretik, de gyakran beérik azzal is, hogy csak átlapozzák a könyvet a képek kedvéért. A *premier cycle* tanulói nem olvassák sem a klaszszikus görög és latin írók fordításait, sem a francia irodalom jeleseit. A XVII. század remekírói közül Molière az egyetlen, aki nem vesztette el a klienseit. A XVIII. század irodalmi termékei szintén békében nyugodhatnak s határozottan a XIX. század íróinak van legnagyobb keletjük. Ezek közül sem igen olvassák Lamartine-t, Musset-t, Vignyt, Hugót, Michelet-t vagy a többi történetírót, viszont a regénynek és novellának elég nagy a közönsége. De minden olvasmányt túlszárnyalnak kapósság dolgában a népszerű tudományos művek, útirajzok és kalandos elbeszélések, a sportlapok, Conan Doyle

művei, a Nick Carterek és más detektivtörténetek. Ez utóbbiak után oly mohón kapnak már az egészen kis tanulók is, akkora szenvedéllyel vetik rá magukat, hogy valóságos járványról lehet beszélni. A járvány természetesen átragad a *second cycle* tagjaira is, akik egyébiránt legkevesebbet olvasnak. Az ókori klasszikusokat, a francia remekírókat csak szemelvények alapján, vagy épen tartalmi kivonatokból ismerik. Az újabb irodalom termékeit már inkább olvassák. About, George Sand, Daudet, Hugo is tetszik nekik, de legjobban vonzza őket Zola, Flaubert, Maupassant, Bourget, Rostand, Barrès stb. Legnagyobbrészt azonban csak mellesleg foglalkoznak irodalommal, érdeklődésüknek középpontjában a természettudományok haladása s a technika vívmányai állanak, a találmányok és felfedezések, a sportélet s azok a csodálatos tájékok, melyeket Wells képzelete tár olvasója elé, azok a titokzatos bűntények, melyek találynszerűségükkel s kibogozhatatlan szövevényességükkel a végletekig izgalomban tudják tartani az olvasót. Így történnek aztán meg az olyan esetek, mint pl. a következő: «A Cidnek egyik előadására valamelyik *Seconde*-osztálybeli tanuló egy Nick Cartert vitt magával s minthogy a negyedik fölvonás után legördült a függöny, az illető azt kérdezte egyik társától, vége van-e már a darabnak.»

Sok különféle ok működött közre az olvasókedvnek megcsappanásában s irányának megváltozásában. Úgyszólván minden válaszoló tanár első helyen utal a tantárgyaknak sokféleségére s az órák számának növekedésére, ami azt okozza, hogy kevés idő jut az olvasásra. A családi életnek mai formája sem kedvez az olvasásnak. A gazdag családok mindenféle élvezeteket hajhásznak, sportokat űznek, külföldön utazgatnak s gyermekeiket is beleállítják ennek az idegesen mozgalmas, elmélyedésre alkalmat nem adó életmódnak sodrába. A szerényebb viszonyok közt élő családokban a mindennapi kenyérért való küzdelem lehetetlenné tesz az újságon kívül minden egyéb olvasmányt. Lehet-e aztán csodálkozni rajta, hogy az olyan gyermek, aki sohase hall a családi körben irodalmi dolgokról beszélgetni, nem érez más szellemi szükségletet, mint a napi hírek rovatának szorgalmas átböngészését. De általában véve az ifjúságnak egész gondolkodásmódja, szelleme is mintha megváltozott volna. Könnyű olvasmányt keresnek, amit gyorsan lehet olvasni, minden különösebb szellemi erőfeszítés nélkül, ami szórakoztat és kárpótlást ad a tanulás unalmasságáért. Mindinkább hódít bizonyos kicsinyes hasznossági fölfogás, az idealismus pedig, az anyagi haszonnal nem járó dolgok iránti önzetlen lelkesedés visszafejlődőben van s az ifjúságnak költői érzéke mintha lassan-lassan elsorvadna. Természetesen meg kell látni az olyan prózai okokat is, aminő pl. az, hogy a mai fiatalság ízlésének

megfelelő olvasmányok rendkívül olcsók, míg azok a művek, amelyeket a tanárok szívesebben látnának a tanulók kezében, aránylag jóval drágábbak.

Nem egészen érdektelenek azok az intézkedések, melyeket a megkérdezett tanárok orvosszerekül ajánlanak a mostani egészségtelen állapot ellen. Hangsúlyozzák, hogy több szabad időt kell adni a tanulóknak, mert csakis így merülhetnek bele valami tartalmasabb olvasmányba. Könnyíteni kell a tanulók terhén, mely a jelenlegi tanterv formájában vállukra nehezedik. Le kell szállítani az óraszámot s kevesebbet kell tanítani. Elejét kell venni a szellemi rázkódásoknak, a zökkenéseknek, melyeket az okoz, hogy a legelütőbb tantárgyak szédületes gyorsasággal és tarka összevisszaságban váltják fel egymást az órabeosztásban. Enyhíteni kell a szakrendszer merevségét, hogy kevesebb tanár foglalja le magának legalább a kisebb gyermekek figyelmét. Ha több szabad időt adunk a gyermeknek, rúgékonyabb lesz a szelleme s nem fogja mindenáron keresni az izgató szerek módjára ható olvasmányokat. Kívánatos, hogy a család is ellenőrizze az olvasást. Bizonyára végzetes hiba volna az ifjúság olvasó kedvének békóba verése, kétségtelen azonban, hogy az irányítás csak hasznos lehet, még a szórakoztató olvasmányok tekintetében is. A franciák elvi szempontból nem igen barátai a megcsonkított iskolai kiadásoknak, most azonban a viszonyok nyomása folytán engedni kezdenek az elvből. Az egyik válaszküldő kereken kijelenti, hogy habozás nélkül rá kell lépni erre az útra. Sok olyan irodalmi mű van, melyet erkölcsi vagy más okból nem lehet kezébe adni az ifjúságnak. Ezekből a művekből megfelelő kihagyásokkal és áthidaló összefoglalásokkal külön kiadásokat kell csinálni *ad usum scholarum.** Ilyen módon össze lehetne egyeztetni az ifjúságnak a modern dolgok iránti jogos érdeklődését szellemi fejlődésének s erkölcsi tökéletesedésének érdekeivel.

Dr. Nagy József.

Gazdasági pædagogia és a mai tanterv.

Magyarország nagy reformátora nem fejthette ki a gyakorlati iskolai pedagógiára vonatkozó gondolatait, de teljesen tisztában vagyunk a felől, hogy amit akart, az Magyarország *általános gazdasági műveltsége,* amelyhez szakiskolák működése: termeléstechnikai kiképzés még nem elegendő, s így azt csak a középiskola teheti mélly é *és* általánossá! E sorok írója bizonyos értelemben kötelességszerüen néhány megjegyzésben elmondja a nézetét arra nézve, nem lehetne-e

* Zola *Germinal*ja már meg is jelent iskolai kiadásban.